

nego što je osumnjičeni saslušan, kao i s okrivljenim koji se nalazi u pritvoru. Kontrola ovog razgovora pre prvog saslušanja i tokom istrage dopuštena je samo posmatranjem, ali ne i slušanjem (čl. 69 i 72).

Uvođenje tužilačke istrage u velikoj meri može da utiče na pravo na odbranu. Tužilačka istraga može stvoriti mogućnost za suštinske nejednakosti stranaka u postupku jer je teško očekivati da će tužilac da izvodi dokaze koji idu u korist odbrane, kako to Zakonik o krivičnom postupku predviđa. Takođe, mogu biti sporne odredbe kojima se daje pravo odbrani da tokom tužilačke istrage prikuplja dokaze i predlaže tužiocu koje dokaze da izvede, jer postoji bojazan da su one samo fasada koja stvara privid jednakosti stranaka (optužbe i odbrane) u celom postupku.

U toku istrage u prikupljanju dokaza mogu učestvovati i tužilac i odbrana.

Prema odredbama ZKP tužilac posle naredbe za sprovođenje istrage izvodi dokaze, a odbrana takođe u toku istrage može da prikuplja dokaze i predlaže tužiocu da te dokaze izvede. Ukoliko se tužilac s predlogom odbrane ne složi, konačnu odluku po predlogu odbrane donosi sudija za prethodni postupak.

Prema odredbama ZKP obaveza tužioca više nije da dokaže krivicu već prvenstveno da rasvetli događaj, što donekle može ublažiti nejednakost stranaka.

Uz adekvatnu primenu ZKP mogla bi postojati jednakost oružja obe strane u postupku, jer nije u interesu tužioca da po svaku cenu dokaže navode svoje optužbe, već da se konkretni slučaj rasvetli u što je moguće većoj meri, uvažavajući pravila postupka.

Zakon o prekršajima garantuje pravo na odbranu u članu 85. Odbrana se može izneti i u pisanoj formi (čl. 177). Sud može da odluči da pretres održi u odsustvu okrivljenog koji je uredno pozvan ako je on već saslušan, a sud nađe da njegovo prisustvo nije neophodno (čl. 208). Pravo na branioca je garantovano u odredbama članova 109 i 167 ZOP.

Ustavni sud Srbije proglasio je neustavnom odredbu Zakona o parničnom postupku, koja propisuje da stranke pred sudom mora da zastupa advokat. Takva odredba građanima ograničava pravo na pristup sudu, koje ne sme biti uslovljeno ili otežano, navodi se u obrazloženju odluke Ustavnog suda Srbije. Sud je ocenio da u parničnim postupcima pred prvostepenim sudovima građani moraju imati slobodu da sami izaberu ko će ih zastupati i da li će uopšte angažovati pravnog zastupnika.

Sud je u odluci zauzeo stav da zakonsko nametanje obaveze angažovanja advokata diskriminiše građane po osnovu imovnog stanja.

Pitanje koje je od strane EU prepoznato kao problematično je na koji način se okrivljeni ili osumnjičeni odriče prava na advokata i da li je u tom trenutku svestan svih posledica te odluke. Direktiva 2013/48/EU pravo na odbranu svakog osumnjičenog priznaje kao temeljni deo prava na pravično suđenje i omogućava da se uslovi pod kojima osumnjičeni mogu da se konsultuju sa advokatom ne razlikuju u članicama EU. Direktivom je između ostalog garantovano obezbeđivanje pristupa advokatu od prve faze policijskog ispitivanja i kroz čitav krivični postupak pred sudom što je u izveštaju o